

Rudolf Brajičić

TEOLOŠKO-DOGMATSKI VIDIK ULOGE
BLAŽENE DJEVICE MARIJE
U EKONOMIJI SPASENJA PREMA LG VIII. *

Najprije nekoliko uvodnih napomena

1. Teološko—dogmatski vid, za razliku od biblijskog, ne okreće se Bibliji da bi iz nje izvadio poruku o Marijinoj ulozi u poretku spasenja, nego se zaustavlja na već pronađenoj biblijskoj poruci o toj ulozi pokušavajući je razumom u svjetlu vjere što dublje proniknuti, ispitati joj bitni i ostali sadržaj i misaono je povezati s cjelinom kršćanskog misterija. Stoga se u ovom predavanju nećemo susretati sa Svetim pismom, nego s mislima teologa, odnosno saborskih otaca.

2. Temu ćemo obraditi u okviru VIII. poglavlja saborskog dokumenta LG, koje govori o Mariji Bogorodici u misteriju Krista i Crkve. To znači da nećemo iznositi različita gledišta i teološka strujanja u vezi s našom temom. Jednako tako neće biti iznesena ni potpun nauk o Marijinoj ulozi u ekonomiji spasenja, niti će pak biti ocijenjena različita teološka mišljenja o toj stvari, jer ni Koncil to nije htio učiniti (LG 54).

3. Opći je nauk da je Marija sudjelovala u djelu našega otkupljenja. Na Međunarodnom mariološkom kongresu u Lurdu 1958. H. M. Koster je u vezi s Marijinim sudjelovanjem u otkupljenju teologe podijelio na one koji Mariju u suotkupljenju smatraju sličnom Kristu (kristotipiste) i na one koji je smatraju sličnom Crkvi (ekleziotipiste).

Prema kristotipistima, Marija je svojom supatnjom pod križem zajedno s Kristom, iako u ovisnosti o njemu, zaslužila naše spasenje. Prema ekleziotipistima, Marija sudjeluje u otkupljenju ukoliko Kristovo spasenje prihvaća u ime čovječanstva i s Crkvom sudjeluje u primjeni plodova Kristova otkupljenja.

I na kongresu i poslije njega kritika je isticala da ta dva vidika ne valja dijeliti, nego da Mariju i njezino djelo treba gledati i u jednoj i u drugoj perspektivi. Svjestan toga, Sabor već u naslovu poglavlja djeluje u smjeru sjedinjenja tih marioloških grupacija. I mi se ovdje tako ponašamo. Nastojati ćemo izložiti ono što Sabor uči o Marijinoj ulozi u ekonomiji spasenja za njezina života, koji je živjela u povezanosti s Kristom (kristotipiski) i ono što uči o Marijinoj ulozi u ekonomiji

* Ovo je predavanje održano u Splitu 12. IX. 1986. na Seminaru o Mariji.

ji spasenja nakon ostvarenog otkupljenja i Marijina uznesenja na nebo (ekleziotipski). Učinit ćemo to kroz dva ključna Marijina odnosa prema ljudima: 1. Marijina majčinstva u redu milosti i 2. Marijina posredništva u dijeljenju milosti.

1. Marija je naša majka u redu milosti

To je najbolje došlo do izražaja u br. 53. LG. „Djevicu Mariju“, veli Sabor, „koja je na anđelovu vijest srcem i tijelom primila Božju Riječ i svijetu dala Život, priznajemo i častimo kao pravu Božju i Otkupiteljevu majku... Ujedno je pak podrijetlom od Adama povezana sa svim ljudima koji trebaju spasenje, dapače je 'uistinu majka udova Kristovih... jer je ljubavlju sudjelovala da se u Crkvi rode vjernici, koji su udovi Glave'. Zato se ona pozdravlja kao preodlični i sasvim osobiti ud Crkve i njezin tip i najizvrniji uzor u vjeri i ljubavi, pa je Katolička crkva, poučena od Duha Svetoga, s djetinjom ljubavi štuje kao preljubaznu majku.“

Iako Marija, prema Saboru, po svojem bogomaterinstvu, po kojem je u vezi s Božjom Riječi, s vječnim Životom, nadvisuje, i to daleko, sve druge stvorove, nebeske i zemaljske, nije od ljudi odsječena, nije odvojena od ljudskog roda, nije biće uronjeno u dubine svemira bez veze s našim svijetom i s našom ljudskom poviješću, onakvom kakva ona u zbilji svoje izgubljenosti izgleda i jest, nego je i ona član široke povijesne čovjekove obitelji, pripadnica monogenističkog Adamova plemena koje se svija u grču prokletstva, težeći za spasenjem kao gladna usta za kruhom i mrzlo tijelo za suncem. Dapače, onim po čemu je najviše, po čemu se diže daleko iznad svih, po čemu se čini da je umakla čovječanstvu, po tome je braći ljudima najbliža i najprisutnija. Kao što je po bogomaterinstvu stupila u čvrste veze s Presvetim Trojstvom, napose s drugom božanskom osobom, svojim Sinom, tako je po tom istom materinstvu stupila u iznimne veze s ljudima kojima pripada po krvi. Rodivši vjerom i ljubavlju Krista, koji je glava otajstvenog Tijela, rodila je istom vjerom i ljubavlju i nas udove toga Tijela. Tom istom vjerom i ljubavi surađivala je u njihovu oslobođenju od grijeha, od iskonskog protivnika i od smrti, u njihovu rađanju iz Boga po milosti, u njihovu sjedinjenju u jednu obitelj na razini bogoobitelji, kao što je jedna obitelj na razini krvi. Sveti je Augustin u njezinu bogomaterinstvu otkrio tu komponentu majčinstva prema nama i ovako je formulirao: Majka Glave majka je i udova.

Sastavljači prve sheme o Mariji, zahvaćeni idejom Marijina majčinstva prema nama, bili su joj dali naslov: Marija, Majka Božja i Majka ljudi. Taj posljednji izraz treba shvatiti ovako: majka ljudi ne ukoliko su jednostavno ljudi, nego ukoliko su djeca Božja ili pozvani da to budu. Marija je Majka Božjega Sina i sve Božje djece prisjedinjene Sinu. Tako smo mi uklopljeni u njezino bogomaterinstvo. Ispovijedajući je duhovnom majkom, ispovijedamo da smo djeca Božja, kao što Krist, priznajući je tjelesnom majkom, priznaje daje Sin Božji postao čovjekom.

Kardinal Seper, tada zagrebački nadbiskup, bio je toliko oduševljen naslovom prve sheme, koji je izricao to univerzalno Marijino majčinstvo prema ljudima, da se u priloženoj napomeni o prvoj shemi posebno zauzimao za taj naslov.

Iznio je pri tome nekoliko vrlo osebnih misli. Smatrao je daje od svili marioloških ideja upravo ideja o Marijinu univerzalnom materinstvu najsuvremenija, najvažnija za današnje kršćanstvo i čovječanstvo, da je jedna od onih vitalnih ideja koje su sposobne preobraziti svijet. Marija nam je kao majka uzor kako treba ljubiti ljude. Ona ih ljubi majčinski (materne). Tako i mi treba da ih ljubimo istim majčinskim osjećajima. Sveti Franjo Asiški dao je svojim sinovima pravilo da ljube braću kao što majka ljubi svoje dijete. U prvo kršćansko vrijeme Crkva je proklamirala da su svi ljudi među sobom braća i sestre i tako ispunila Kristovu riječ da su svi koji vrše volju Oca nebeskoga Kristova braća i sestre (Mt 12, 59-50). Došlo je vrijeme da Crkva proklamira da Krista u braći treba poput Marije prihvatiti majčinski, da tako ispuni nastavak Isusove riječi prema kojoj su vršitelji očeve volje i ljubitelji braće u kojima je Krist, njegova majka. Danas, u doba materijalnog napretka, koji, unatoč svim prednostima pritišće nemirom i nezadovoljstvom, osjećaj da je svatko praćen od Crkve i njezinih vjernika majčinskim srcem i ljubavlju bio bi olakšanje i Crkvu bi prikazivao lukom spasenja. Tako kard. Šeper. (AV, II, 3, 796-797).

Također, samo se površnom gledanju, nadalje, može činiti da se, time što je postala Bogomajka, Marija nalazi izvan i iznad Crkve. Naprotiv, ona je svojim bogomaterinstvom više unutra, više u središtu Crkve i u njezinoj jezgri nego mi ostali. Mi smo, naime, Božja djeca po sudioništvu u bogosinovstvu Krista, Marijina Sina, pa se tako Marijino bogomaterinstvo odnosi i na nas kao djecu u njezinu Djetetu. Ne samo bez Krista nego ni bez Marije ne možemo zamisliti ono što smo kao vjernici, kao Božji narod, kao Božja djeca. Marija pripada bitnom krugu naših misli o nama samima kao kršćanima, kao o ljudima okrenutim prema Kristu. S pravom se govori i o Kristovu takozvanom egzistencijalu u ljudima. S tim u vezi treba nužno govoriti i o marijanskom egzistencijalu u ljudima, posebno u kršćanima.

Sve napetosti i zablude da u djelu spasenja i njegova konkretnog ostvarenja u Crkvi Mariju dijelimo od Krista, njezina Sina i od nas, izlaze iz toga što spasenje zamišljamo nekim kapitalom, pri stjecanju kojeg nije po sebi nužno dabude angažirana Marija. Međutim, spasenje nije neki vanjski kapital ni neki vanjski čovjekov posjed, nego mogućnost ostvarivanja unutrašnjega vitalnog vrhunaravno—biološkog čovjekova bića u biću Isusa Krista, Marijina Sina. Cjelokupno se spasenje sažima u kategoriji bogosinovstva, u „biti u Isusu Kristu“, naći se u Kristu, u Sinu Božjemu i Sinu Marijinu, a to znači da se također sažima u kategoriji Marijina bogomaterinstva; biti kršćanin znači „biti u Mariji kao majci“.

Treba li Mariju zato zvati i Majkom Crkve? Sabor je odbio da je tako nazove zbog toga što se taj izraz malokad spominje u tradiciji, što će poslije učiniti papa Pavao VI.. Ipak je prešutno to izrekao kad je kazao da „Crkva štuje Mariju djetinjim osjećajem kao najljubazniju majku“. Te su riječi uzete iz *Bulla Aurea* Benedikta XIV. Neki su saborski oci inzistirali da se u tu saborsku izjavu dometne riječca „svoju“ (majku) pa da se čita: Katolička je crkva štuje djetinjim osjećajem kao *svoju* najljubazniju majku. Sugestija nije prihvaćena, uz obrazloženje da papa Benedikt spomenutom rečenicom nije htio proglašavati neki Marijin titul, nego da je rečenicu upotrijebio kao usporedbu: Katolička crkva tako štuje

Mariju kao dijete svoju preljubaznu majku. Prema tome, i Sabor je tako uzima, ne isključujući time, dakako, da je Crkva štuje kao *svuju* Majku. Samo, on se ne želi na ovome mjestu izražavati tako, daje time ne bi proglasio gotovo izričito Majkom Crkve.

Tri oca predlagala su da se, mjesto „kao preljubaznu majku“, kaže „kao *pravu* majku“, a devet otaca „kao preljubaznu majku svih vjernika“. Jedan otac savjetuje: „Kao majku svih“ ili „kao preljubaznu majku bilo pastira bilo vjernika“.

Predlagači koji su predlagali da se u tekst umetne „kao pravu majku“ htjeli su time istaknuti da nam Marija nije majka samo zato stoje fizički rodila Isusa, dakle, posredno, u prenesenom, drugotnom smislu, nego i zbog toga što je pod križem neposredno sudjelovala u otkupljenju, u što Sabor nije htio ulaziti, pa je komisija odlučila da tekst ne mijenja.

Ipak možemo reći: kada Sabor Mariju naziva našom majkom, tada je tako ne imenuje u metafizičkom smislu, tj. majka nam je, jer, iako nam nije majka, ipak nas ljubi kao prava majka. Također ne misli reći da nam je majka u *pravom* smislu, kao stoje neka žena majka djetetu kojemu nije dala život, nego gaje posvojila sudski. Ne, Koncil, prema našem mišljenju, hoće reći da nam je prava majka, jer nam je dala život, dakako, ne naravan život, nego vrhunaravan, život milosti, Božji život u našim dušama po daru Duha Svetoga, pa nam je stoga prava majka i neusporedivo uzvišenija majka od zemaljske majke, koliko je život milosti uzvišeniji od naravnoga ljudskog života, koliko je život Duha Svetoga uzvišeniji od života ljudskog duha.

Da je Sabor doista tako mislio, vidi se iz br. 61. u kojem kaže: „Time stoje Krista začela, rodila, hranila, Ocu ga u hramu prikazala, s njim kao svojini Sinom, dok je na križu umirao, supatila, poslušnošću, vjerom, ufanjem i žarkom ljubavlju na posve osobit način sudjelovala je u Spasiteljevu djelu obnavljanja vrhunaravnoga života duša. Zbog toga nam je majka u redu milosti.“

Temelj, dakle, Marijina materinstva prema nama, ono zašto je ona naša majka, ono što je čini da bude naša majka, jest prema Saboru - tako se nama čini - ne samo fizičko rođenje osobe Spasiteljeve nego rođenje te osobe kao Glave mističnog Tijela, koje u sebi nosi sve nas kao potencijalne udove već pri rođenju, o kojima treba voditi brigu da bi došli do svojega spasenja, a to Marija kao majka tih udova i čini sudjelovanjem u djelu otkupljenja već od začeca Isusova pa do njegova križa.

Neki su se saborski oci trsili da se to sudjelovanje konkretnije iskaže, ali njihovi interventi nisu imali uspjeha. Iz njihovih se prijedloga najbolje vidi dokle seže domet saborske izjave o Marijinu sudjelovanju u Spasiteljevu djelu.

Dva su oca zahtijevala da se to sudjelovanje iskaže ovako: Djeвица Marija sudjelovala je *u djelu otkupljenja roda ljudskoga* ili Djeвица Marija bila je s djelom Otkupljenja *najtješnje* i *na poseban način sjedinjena* i *združena*. Jasno je za čim su išli ti oci. „Sudjelovati u samom djelu otkupljenja roda ljudskoga“ značilo bi biti *neposrednim* uzrokom našega spasenja. To isto imala je osigurati i fraza biti *najtješnje* sjedinjena s djelom Otkupljenja. Međutim, u teologiji nema suglasnosti o tome da je Marija neposredno sudjelovala u djelu otkupljenja, pa se komisija nije osvrnula na te prijedloge.

Tridesetak otaca predlagalo je da se iza riječi „na posve osobit način” umetne riječ „povezana”, tako da tekst glasi: s djelom je otkupljenja sudjelovala na posve osobit način *povezana* s njim.

Trideset i jedan otac predlagao je da se iza riječi „žarkom ljubavi” nastavi ovako: žarkom ljubavi, punim i najtješnjim zajedništvom, iako podređenim Isusu Kristu.

Svi su ti interventi ostali bez odjeka jer su išli za tim da Mariju učine suuzrokom u samom činu otkupljenja.

U jednom se modusu (napomeni) predlagalo da se u zadnjoj rečenici „zbog toga nam je majka u redu milosti” ispuste riječi „u redu milosti” pa da se jednostavno kaže: zbog toga nam je majka. Modus je bio obrazložen time što bi tekst morao izreći ne samo Marijino neposredno sudjelovanje u dijeljenju milosti nego i u stjecanju milosti pod križem.

Komisija je odgovorila da Saboru nije ulaziti u teološke rasprave. Međutim, Sabor čvrsto stoji na činjenici Marijina sudjelovanja u otkupljenju, i to ne samo time što je dala pristanak na utjelovljenje nego i nečim što-je učinila pod križem. Da li je pak pod križem učinila nešto više za naše spasenje nego što je *obnavljanje fiata* koji je izrekla pri navještanju, pitanje je na koje Sabor nije htio odgovoriti, a time nije izričito rekao da nam je majka u pravom, direktnom, prvotnom smislu.

No, obnavljanje „fiata” pod križem posve je dovoljno da nam Marija bude majka u pravom smislu, tj. da nas je rodila na milosni život. Rađajući Isusa, rodila je i nas kao (potencijalne) udove njegova Tijela i za tim je stajala pod križem i do svoje smrti. Za pravo vrhunaravno majčinstvo više se ne traži. No, to je naše izvođenje, a ne saborska izričita tvrdnja. Iz našeg mišljenja možemo dalje zaključiti: Ako je neposredno Marijino sudjelovanje u djelu otkupljenja za njezino pravo majčinstvo prema nama nepotrebno, onda nije ga ni bilo, barem ne onako kako ga teolozi iznose (BS, XV, VI, VII.).

I. Marija posrednica milosti

Utjelovljenjem, križem, otvoren je put s Kristove i Marijine strane k vrhunaravnom preporodu. Božjem i Marijinu posinaštvu svakom čovjeku. No, za taj vrhunaravni preporod potrebno je da u dušu pojedinca siđe i ondje ostane posvetna milost kao odraz božanskog života, a da bi se ta milost u čovjeku održala živom i pravilno razvila, potrebne su daljne vrhunaravne milosti.

Postavlja se sada pitanje kojim misterioznim kanalima silaze u ljudske duše te božanske milosti.

Prva je i temeljna istina, koju ističe i Sabor, da nijedna milost ne silazi u naše duše mimo Krista. On je prvi i vrhovni djelitelj svih plodova otkupljenja.

A što je s Marijom, koja je s Kristom, glavom i djeliteljem milosti povezana osobitim vezom i Božjeg materinstva i stvarnog supatništva pod križem, koja nam je majka upravo u tom redu milosti o kojem je riječ.

Evo što kaže koncil:

„Marijino materinstvo u poretku milosti traje neprekinuto od pristanka koji

je pri navještenju odano dala, a pod križem nepokolebljivo održala od vjekovječnog stanja svih izabranih. Nakon uznesenja, naime, nije se odrekla te spasonosne uloge na nebu, nego nam svojim mnogostrukim zagovorom i dalje pribavlja darove vječnoga spasenja. Svojom majčinskom ljubavi brine se za braću svojega Sina — koja su još na putu i nalaze se u pogibeljima i tjeskobama — dok ih ne dovede u sretnu domovinu. Zato Blaženu Djevicu u Crkvi u zazivima naslovljujemo odvjetnicom, pomoćnicom, pomagačicom.posređm'com" (br. 62).

Dakle, kao što Kristovo zajedništvo s nama i njegovo posredništvo nije prestalo njegovim uskrsnućem i uzašašćem na nebo, tako ni Marijino zajedništvo s nama i njezina materinska uloga nisu prestali njezinim uznesenjem. Dapače, tek se uskrsnuli Krist pravo s nama povezao, šaljući nam Duha Svetoga iz Svojega proslavljenog bića i izgrađujući na taj način svoje otajstveno Tijelo. Tako možemo reći da je i Marija tek svojim uskrsnućem i uznesenjem postigla onu pravu materinsku povezanost s nama, utemeljenu na jednom Duhu majke i djece u istom Kristovu Tijelu. Sabor činjenicu Marijina zagovora na nebu potkrepljuje onim istim očima kojima je potvrdio Marijino uznesenje, a to su: sv. Andrija Kretski, sv. German Carigradski i sv. Ivan Damašćanski.

Msgr. Francisco Rendeiro sa 77 potpisnika predlagao je da se kaže da nam svojim „nastojanjem” ili „zauzimanjem”, a ne „zagovorom” pribavlja darove vječnog spasenja. „Čini se”, kazao je, „da riječ *zagovor* znači samo onaj oblik posredovanja koji se ostvaruje molitvom. Tako govorimo u litanijama: moli za nas, zagovaraj nas. Stoga mislim da bi trebalo reći: 'raznim djelovanjem' (actione) ili možda 'zauzimanjem' pribavlja nam darove vječnoga spasenja. Tako bi se vidjelo da se ne isključuje ni više aktivnija vrsta posredovanja nego što je jednostavan molitveni zagovor.” (AV, III, 1,507).

Na napomene msgr. Rendeira da se, namjesto „zagovora”, stavi riječ „zauzimanje” Komisija je odgovorila da se raznovrsnost Marijina posredovanja u tekstu naznačuje time što se ne kaže da nam Marija pribavlja darove spasenja „zagovorom”, nego da to čini „mногоstrukim zagovorom”. Stoga riječ „zagovor” nije potrebno mijenjati. Sabor, dakle, tu riječ upotrebljava u širem smislu.

U modusima (prijedlozima) koji su se ticali konačna teksta, 37 otaca tražilo je da se riječima „pribavlja darove vječnoga spasenja” nadometne „upraviteljica (ministra) i djeliteljica (dispensatrix) svih milosti”, jer je bila s Kristom združena u stjecanju tih milosti. Komisija je odgovorila da u to ne može ulaziti jer je to povezano s teološkim problemima u koje Sabor ne želi ulaziti. Tako Sabor nije htio ulaziti ni u pitanje da li se milosti dijele po Mariji kao fizičkom instrumentu (Meo, str. 137).

Prije je Sabor opisao Mariju, kao što smo vidjeli, kao Isusovu suradnicu u djelu otkupljenja. Nigdje nije spomenuo riječ „suotkupiteljica”. No nije bilo ni previše saborskih otaca koji su se borili za taj relativno nov naslov. Među malobrojnim bio je npr. kard. Spellman.

U ovom broju Sabor nam predstavlja Mariju kao onu koja nas na nebu na mnogostruk način zagovara. Očekivalo bi se da će je zbog te njezine uloge nazvati posrednicom milosti, naslovom koji seže do u 8. stoljeće, i još ranije, i koji ima dugu povijest u teologiji, iako to svim očima nije bilo uvijek pred

očima (Balić). Međutim, mišljenja su se naširoko razdijelila. Iz interventa otaca najbolje vidimo što se htjelo postići kad je u tekstu iza naslova odvjernice, pomoćnice, pomagačice ipak stavljen naslov posrednice.

Iznijet ćemo ovdje najprije intervente nekih otaca koji su se zauzimali za taj naslov, a zatim neke intervente drugih koji su bili protiv, pa ćemo na kraju iznijeti smisao kompromisnog rješenja, kakvo imamo pred sobom.

Evo stoje govorio kard. Ruffini:

„Naslov *posrednica*, kako Sitamo u Shemi, moju dušu i dušu mnogih otaca ispunjava velikom radošću. Taj je naslov među katolicima posvud proširen i udomljen. Stoga mislim da treba protumačiti razlog zbog kojeg se Marija tako naziva i čvrst temelj na koji se upire, da mnogi nekatolici, osobito protestanti, ne bi mislili da ništa ne držimo do Pavlova upozorenja: jedan je posrednik između Boga i ljudi čovjek Isus Krist, koji daje sebe za otkupninu svih.

Budući da je Božja majka i naša majka, Marija je dostojna da je smatramo i zovemo *Posrednicom kod Posrednika*: Krist je apsolutno nuždan Posrednik. Marija je posrednica u ovisnosti o Kristu, pa i to po posebnoj Božjoj volji.

Riječi sv. Pavla tome se ništa ne protive. Nitko ne misli da ona Gospodinova zapovijed: „Jedan je vaš učitelj” i ona hvala Bogu stoje iskazuje Crkva: „Ti sam si svet”, brane da i druge zovemo učiteljima (iako mnogo manjima od Krista) i svetima, jer ih je Bog po Kristu posvetio” (AV, III, 1,440-441).

Kardinal Suenens zagovarao je Marijino posredništvo ovim riječima:

„Poglavlje o Mariji postupa minimalistički. Moramo izbjeći dvostruku opasnost. S jedne strane, opasnost je od marijanskog pretjerivanja, osobito kad se previše oslanjamo na privatne objave. S druge pak strane, postoji opasnost i od marijanskog umanjivanja, osobito kad se pod isprikom kristocentrizma smanjuje uloga Blažene Djevice Marije u životu vjernika.

U tekstu Sheme Marija je prikazana odviše kao figura iz prošlosti, koja je jednoć obavila svoju dužnost, ali se dovoljno ne ističe njezina prisutnost i sadašnji utjecaj. Pitanje je proporcije i tumačenja.

Ne treba griješiti protiv jedinstvenoga Kristova posredništva, koje svi dopuštamo. Ali u Shemi, kako se meni čini, nije dovoljno pokazana dubina Marijina združenja s cijelim djelom otkupljenja u svoj njegovoj širini. Ističe se, dakako, uključno, jednom ili drugom riječju. Bilo bi dostojno o tom izričitije i opširnije progovoriti radi dobra vjernika. Postoji, kao što sam kazao, opasnost od nekog antimarijanskog kristocentrizma.

Marija nije majka nekog čovjeka koji je slučajno postao svećenik, otkupitelj i spasitelj svijeta.

Nije poput majke nekog vojskovođe, koja nipošto nije čvrsto združena s pobjedom svojega sina.

Marija je, po slobodnoj Božjoj volji, na svoj podređen način potpuno združena s otajstvom koje se nastavlja u Crkvi, sudjelovala u otkupljenju i u sadašnjem primjenjivanju onog otkupljenja koje je Sin savršeno obavio.

Marija nije instrument koji je bio odbačen pošto je obavila dužnost rađanja. Njezino fizičko materinstvo prerasta u duhovno. Marija ima novi utjecaj, posebno i trajno djeluje u Kristovu otajstvenom Tijelu.

Tekst s pravom apstrahira od teoloških rasprava u pitanju načina njezine suradnje i njezina djelovanja. Ipak ne uzima dovoljno u obzir ono što redovito crkveno učiteljstvo uči o Mariji i ono što vjerni puk vjeruje. Ne budite bojažljivi: Slava Marijina slava je Sinova...

Neka mi bude slobodno da opet ponovim riječi iz Svetog pisma u drugom kontekstu: Ne bojte se uzeti Marije — u punini njezina materinstva — što je u njoj začeto, od Duha je Svetoga " (AV, III, 1, 504-505).

Evo stoje kazao biskup Rendeiro:

„U auli su izneseni razlozi koji vojuju za tekst o Marijinu posredništvu. Mislim da nije najmanji razlog čuđenje kršćanskog naroda. U mnogim krajevima vjernici vjeruju da sve milosti imamo po Mariji. Skandalizirat će se ako doznaju da smo na Saboru raspravljali o posredništvu i da nismo prihvatili tu riječ. Stoga u svoje ime i u ime 82 biskupa molim da ono što se u poglavlju kaže o posredovanju Blažene Djevice Marije ostane u cijelosti, bar onako kako tamo piše" (AV, III, 1, 507).

Protivni interventi bili su, na primer, interventi kard. Le'gera, kard. Bee, džakartskog nadbiskupa Djajasepoetra i u njima se zrcale misli protivne struje.

Leger je govorio:

Neka mi bude slobodno da naznačim posebne teškoće koje sa sobom nosi naslov „posrednica". Tim se naslovom moramo služiti vrlo oprezno.

Najprije bih kazao da je taj naslov vrlo teško protumačiti i da ga zapravo autori različito tumače. Manje puta i malokad u crkvenim se dokumentima pojavljuje sam.

Osim toga, naziv „posrednica" suprotstavlja se biblijskoj tvrdnji daje Krist jedini posrednik. Stoga je zapreka za pravo shvaćanje vjere u Kristovo posredništvo kod vjernika i za ekumenski dijalog. Doduše, tekst daje tumačenje da se izbjegne nesporazum. Potreba da se da tumačenje samo potvrđuje spomenutu teškoću i opasnost... Prema mojem mišljenju, bolje je ne uvoditi u Shemu taj naslov" (AV 111,1,446).

Misli kardinala Bee bile su ove:

„Posve prihvaćam nauk o Blaženoj Djevici Mariji posrednici, kako ga izlaže crkveno učiteljstvo tamo od Leona XIII. ... Drugo je pitanje je li taj nauk o Crkvi doveden do punog svjetla... da ga Sabor može predložiti. Pa i pitanje kako, kojim dokazima iz Svetog pisma, iz Predaje, treba osvijetliti taj nauk da bi ga Sabor mogao iznijeti...

U mnogim točkama Shema ne održava početnu nakanu da neće rješavati pitanja koja teolozi još nisu potpuno osvijetlili... To vrijedi, po mojemu skromnom mišljenju, i o onome što Shema govori o Blaženoj Djevici Mariji Posrednici. Ne radi se o tom da je nauk netočan, nego da u Crkvi nije još dovoljno jasan. Nema nikakve sumnje da je Bl. Dj. Marija, naša Majka, spremnija od svih drugih da nas zagovara i da je njizin zagovor, kojim je pobožno i s pouzdanjem zazivamo, djelotvorniji od kojega drugog zagovora. Ipak se čini da bi bilo mudrije u saborskom tekstu ispustiti riječ „posrednica" jer je opasnost da je dobro ne shvate sami katolički vjernici i da nam u odijeljenih kršćana priskrbi ozbiljne teškoće. To sve kažem prepuštajući stvar boljoj prosudbi" (AV III, 1,455—456).

Stvar je sa svojeg stajališta ovako osvijetlio džakartski nadbiskup:

„Ima ih u auli, braćo, koji žele da Shema o Mariji govori o Mariji Posrednici izričitije i odlučnije. Drugi opet ne žele da se ta riječ uopće spomene. Ja sam s ovima drugima.

Oprostite nam, braćo, koji ste protivna mišljenja. Nadamo se da i mi Blaženu Djevicu iskreno štujemo kao Majku Božju i našu Majku, da je iskreno ljubimo i o njoj propovijedamo. I mi vjerujemo da Blažena Djevica aktivno sudjeluje i u djelu spasenja i da sudjeluje u dijeljenju božanske milosti. Ali nama se čini da riječ *posrednica* nije sretna:

1. jer Blažena Djevica Marija, strogo uzevši i u pravom smislu, nije u sredini između Boga i nas i ne djeluje tako kao Krist, koji je Sin Božji i pravi sin Adamov ujedno;

2. jer ta riječ otežava propovijedanje daje samo jedan Posrednik... Opetovano tvđenje u tekstu da je Krist jedini posrednik ne rješava tu pastoralnu teškoću.

Mi, indonezijski biskupi, htjeli bismo upozoriti iz naše situacije na težinu te poteškoće. Radimo u narodu koji je najvećim dijelom islamske i animističke vjere. Od 100 milijuna katolika je jedva 2 milijuna. Milošću Božjom, koja nam je dana, pokušavamo im naviještati Krista, jedinog posrednika. Propovijedamo da je Marija njegova i naša Majka. Ali jedva katolicima i nekatolicima možemo protumačiti da je Krist jedini posrednik, a daje Marija ipak posrednica. Mi prvi put proglašavamo radosnu vijest. Stoga se lako zamagli vjera u jednog posrednika ako spominjemo također i drugu posrednicu. Stoga ne želimo da Sabor ističe riječ 'Marija Posrednica', a niti daje upotrijebi.

Tražimo, dakle, da se naslov *posrednica* ne ističe u Konstituciji nego neka se taj naslov, kad se već ne može izbjeći, navede među mnogim drugim naslovima kojima katoličko štovanje časti svoju Majku, a od kojih su mnogi mnogo običniji od naslova posrednica. Neka se napiše: u Crkvi je zavladao običaj da se Marija resi naslovima posrednice, odvjetnice, pomoćnice, majke milosrđa" (AV III, 1, 459^160).

Taj kompromisni prijedlog bio je prihvaćen. Imamo tekst: Blaženu Djevicu Mariju u zazivima naslovljujemo odvjetnicom, pomoćnicom, pomagačicom, posrednicom.

Konstitucija je navela različite Marijine naslove koji su teološki i ekumenski neutralniji i neviniji i nadodala im je i naslov posrednice, posudivši mu tako od njih nešto psihološke neutralnosti i nevinosti.

Prvi je naslov „odvjetnica" (*advocata*). Srodan mu je „zaštitnica" ili „hraniteljica". Već je za Ireneja Marija bila Evina odvjetnica, i to kod njega čitamo više puta.

Zatim slijede naslovi „pomoćnica" (*auxiliatrix*) i pomagačica (*adiutrix*). Teško je ustanoviti razliku između tih dvaju naslova. Na Zapadu je prošireno štovanje Marije Pomoćnice kršćana ili Marije dobre pomoći i u najnovije doba „brze pomoći". Svi se ti naslovi vrte oko istoga, oko Marijine pomoći u našim duhovnim potrebama.

Naslov posrednice Konstitucija preporučuje s papama s kraja prošlog i prve polovice ovog stoljeća: s Lavom XIII., Pijom X., Pijom XI., Pijom XII. Pio XII.

u radijskoj poruci hodočasticima u Fatimi počastio je Mariju naslovom „kraljica i posrednica Kristovih milosti“. Inače se Pio XII. nije volio služiti izrazom „posrednica“. Radije je upotrebljavao riječ: suradnica (*cooperatrix Christi*).

Prema Saboru, dakle, Marija u slavi nebeskoj sudjeluje svojim zagovorom i prošnjom u milostima koje pojedinac dobiva, i u tom je smislu naša posrednica. Sudjeluje li svojim bar interpretativnim zagovorom kod *svake* milosti, Sabor o tome ništa ne govori, ali i govoreći o Marijinu zagovoru, o Mariji pomoćnici i posrednici, nigdje ne ograničava taj zagovor, tu pomoć i to posredništvo.

Zaglavak

Marija je, dakle, prema Saboru, naša majka u redu milosti. Ona je, uznesena na nebo, posrednica naših milosti. Pri tome Sabor nigdje nije htio tvrditi da je neposredno sudjelovala u Kristovu činu otkupljenja. Nama se pak čini da to i nije potrebno da bi nam bila stvarna i prava Majka i naša Posrednica kod Isusa.

THEOLOGISCH-DOGMATISCHE ASPEKT DER ROLLE MARIENS IN DER HEILSÖKONOMIE NACH DER DOGMATISCHEN KONSTITUTION *LUMEN GENTIUM*

Zusammenfassung

Es wird hier die Konzilslehre von der Rolle Mariens in der Heilsökonomie dargestellt, u. z. bereits während ihres Lebens, das sie in einer engen Verbindung mit Christus (Christus-typisch) durchlebte, wie auch nach der verwirklichten Erlösung und ihrer Himmelfahrt (Ecclesia-typisch). Der Verfasser entwickelt diese Lehre an zwei Schlüsselbeziehungen Mariens zu uns Menschen: 1. Ihre Mutterschaft in der Gnadenordnung und 2. ihre Mittlerschaft in der (In)adenspendung.